

UNIVERZITA KARLOVA

Pedagogická fakulta

Centrum školského managementu

Ustavení a činnost školských rad na základních školách
podle zákona č.561/2004 Sb.

Závěrečná bakalářská práce

Autor: Mgr.Jana Havlíčková

Obor: Školský management

Vedoucí práce: ing.Stanislav Karabec, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 13.4.2006

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracovala sama za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Mgr. Jana Havlíčková

–

RESUMÉ

Ve své bakalářské práci se zaměřím **na počáteční kroky nově ustavených školských rad na základních školách. Školská rada** podle zákona číslo 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) se zavádí jako **povinný orgán základní, střední a vyšší odborné školy všech zřizovatelů.**

Pro srovnání vzniku a činnosti školských rad jsem zvolila malou vesnickou neúplnou základní školu (pouze s prvním stupněm), vesnickou úplnou základní školu (1. – 9.ročník) a městskou úplnou základní školu (1. – 9.ročník) ve stejném regionu (okres Praha – východ).

Ve výzkumné části jsem zadala dotazník zaměřený na ustavení, složení a počáteční činnost školských rad náhodně vybraným ředitelům základních škol z celé České republiky.

Hlavní smysl činnosti školské rady spatřuji v **účinné komunikaci** mezi školou, samosprávou a občanskou veřejností.

Posláním školské rady je **prosazování stanovené vize a dílčích cílů** konkrétní školy jako jedné z nejdůležitějších společenských institucí v obci, či ve městě.

Školská rada má napomáhat řediteli v řízení školy, vést k řešení problémů a ovlivňovat v kladném slova smyslu **růst společenského významu vzdělávání.**

Ředitelé škol mají zájem, aby jejich škola měla dobré jméno v očích veřejnosti. Usilují o efektivní spolupráci mezi partnery – zřizovatelem, zákonnými zástupci žáků a pedagogy školy.

SUMMARY

Rise and activities of the school councils

The school councils are founded at all elementary schools. The school councils work according to the act number 561/2004 code. I decided to compare the activities of the school councils.

For comparison I have chosen three elementary schools in the same regional. I describe cooperation of the headmaster, municipality, teachers and parents.

The aim of the school councils is a good name and future image of their schools.

Klíčová slova:

občanské sdružení, rada školy, školská rada, zřizovatel, zákonný zástupce nezletilých žáků, správa a samospráva ve školství, komunikace, spolupráce, klima, image

Obsah

OBČANSKÉ SDRUŽENÍ, RADA ŠKOLY, ŠKOLSKÁ RADA, ZŘIZOVATEL, ZÁKONNÝ ZÁSTUPCE NEZLETILÝCH ŽÁKŮ, SPRÁVA A SAMOSPRÁVA VE ŠKOLSTVÍ, KOMUNIKACE, SPOLUPRÁCE, KLIMA, IMAGE.....	4
OBSAH.....	5
1.VZDĚLÁVÁNÍ – VEŘEJNÁ SLUŽBA.....	1
2. PROMĚNA ŠKOLY JAKO VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ INSTITUCE	2
2.1 FAKTORY VNITŘNÍ	3
2.2 FAKTORY VNĚJŠÍ.....	3
3.ŠKOLSKÁ PRÁVNÍ LEGISLATIVA PO ROCE 1989.....	4
OBECNĚ PLATNÁ LEGISLATIVA PRO ČINNOST ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	4
3.2 OBČANSKÁ SDRUŽENÍ, RADA ŠKOLY A ŠKOLSKÁ RADA V PRÁVNÍM ŘÁDU ČESKÉ REPUBLIKY.....	6
4. SPOLUPRÁCE ŠKOLY, ZŘIZOVATELE A ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ ŽÁKŮ.....	8
5. ŘEDITEL ŠKOLY A ŠKOLSKÁ RADA PODLE ZÁKONA Č.561/2004 SB.	9
6. ŠKOLSKÁ RADA PODLE ZÁKONA Č.561/2004 SB. NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH.....	10
7. ÚVAHA NA TÉMA RADA ŠKOLY A ŠKOLSKÁ RADA.....	11
8. KOMPARACE VZNIKU A ČINNOSTI ŠKOLSKÝCH RAD NA TŘECH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH... 	13
ÚSTAVENÍ ŠKOLSKÉ RADY NA TŘECH VYBRANÝCH ŠKOLÁCH.....	15
8.2 PRVNÍ ZASEDÁNÍ ŠKOLSKÉ RADY.....	16
8.3 NÁSLEDUJÍCÍ JEDNÁNÍ ŠKOLSKÉ RADY.....	19
ČETNOST ZASEDÁNÍ ŠKOLSKÝCH RAD.....	20
JE ZÁSTUPCE ŘEDITELE ČLENEM ŠKOLSKÉ RADY?.....	21
VEŘEJNÁ NEBO NEVEŘEJNÁ ZASEDÁNÍ ŠKOLSKÝCH RAD ?.....	21
9.VÝZKUMNÁ ČÁST.....	23
9.1 TYPY DOTAZOVANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	24
9.2 OBČANSKÁ SDRUŽENÍ PŘI ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH.....	24
9.3 RADA ŠKOLY V MINULÉM OBDOBÍ.....	25
9.4 INICIÁTOR VZNIKU ŠKOLSKÉ RADY.....	26
9.5 POČET ČLENŮ ŠKOLSKÉ RADY.....	27
JE ZÁSTUPCE ŘEDITELE ČLENEM ŠKOLSKÉ RADY ?.....	28
9.7 PŘEDSEDOVÉ ŠKOLSKÝCH RAD.....	29
PRVNÍ KROK NOVĚ USTAVENÝCH ŠKOLSKÝCH RAD.....	30
PŘEDMĚT JEDNÁNÍ ŠKOLSKÝCH RAD.....	31
9.10 ZASEDÁNÍ ŠKOLSKÝCH RAD.....	33
POMOC ŠKOLSKÉ RADY ŘEDITELI ŠKOLY.....	33
INFORMACE O ŠKOLSKÝCH RADÁCH - WEBOVÉ STRÁNKY ŠKOL.....	34
ZÁVĚR:.....	35
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	37

Listina základních práv a svobod – ústavní zákon č.2/1993 Sb.

Článek 33 – Každý má právo na vzdělání.

Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

1.Vzdělávání – veřejná služba

Právo na vzdělání patří podle Listiny základních práv a svobod, která je nedílnou součástí ústavního pořádku České republiky, **mezi základní práva občanů**.

V novém školském zákoně jsou obsaženy **zásady**, na kterých je **vzdělávání** založeno jako **veřejná služba**.

Zákon upravuje práva a povinnosti dětí, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců.

Školská rada se zavádí jako povinný orgán základní, střední a vyšší odborné školy všech zřizovatelů.

Ředitelé škol si uvědomují, že na dobré pověsti školy, která je důsledkem kvalitní koncepční činnosti, mají zájem všichni potencionální partneři: zřizovatelé, pedagogové, žáci, zákonní zástupci nezletilých žáků a široká veřejnost.

2. Proměna školy jako výchovné a vzdělávací instituce

Žijeme v době, kdy naše země i celé evropské společenství prochází rozsáhlými společenskými, politickými a ekonomickými změnami.

Rozvoj vědy, techniky se odráží v růstu ekonomiky a zasahuje do všech oblastí života společnosti. Jsou kladeny vyšší nároky na členy společnosti, především na jejich celoživotní vzdělávání. Úkolem školy je připravit žáky tak, aby se uplatnili ve všech oborech. Vedeme je k tomu, aby byli tvořiví, kreativní, iniciativní, aby byli schopní uplatnit se na trhu práce.

Ve své bakalářské práci se zaměřím na základní článek školského systému - **školy základní**.

Tato problematika je mi nejbližší, jelikož v tomto oboru pracuji od ukončení vysoké školy.

Třináct let jsem pracovala jako učitelka všeobecně vzdělávacích předmětů na II. stupni základní školy, nyní sedm let řídím úplnou vesnickou školu.

Základní vzdělávání je v současnosti jedinou vzdělávací etapou, které se povinně účastní každé dítě České republiky a která vytváří základ pro celoživotní učení u celé populace.

(Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, MŠMT 2001)

Průběh základního vzdělávání ovlivňuje i následné postoje a přístupy žáka k dalšímu vzdělávání. Funkce základního vzdělávání je velmi důležitá a nezastupitelná. Proto je nezbytné, aby **každá základní škola si vytvořila svou vlastní identitu a nabídla žákům a jejich rodičům co nejlepší průběh povinné školní docházky**.

Velmi záleží na tom, jaké vzdělávací příležitosti škola nabízí, jaké prostředí pro vzdělání vytváří, jak ovlivňuje rozvoj osobnosti každého žáka, jak ho připravuje na soužití a spolupráci s druhými. Povinná školní docházka je hlavním obdobím, kdy děti všech úrovní schopností a ze všech vrstev obyvatelstva získávají zkušenost ze sociálních vztahů v přirozeně heterogenních kolektivech svých vrstevníků. (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, MŠMT 2001)

Žáci mají stejné podmínky pro další studium, pro další uplatnění v životě. Ve městech, kde je více základních škol, se školy mohou zaměřovat na určitou oblast vzdělání (v současné době rodiče žádají školy se zaměřením na jazyky, matematiku a informační technologii, výtvarnou nebo tělesnou výchovu). Uvědomuji si, že na vesnické spádové škole nelze těmto požadavkům

vyhovět, proto mnozí rodiče volí školy městské s rozšířenou výukou některých učebních předmětů.

Před těžkým úkolem stojí nyní vesnické základní školy. Jejich činnost se musí neustále zlepšovat, aby měly dostatek žáků. Realita je taková, že některé děti spádově patřící na vesnické školy navštěvují školy městské a naopak. Mnozí rodiče volí raději menší školy, kde vládne rodinnější atmosféra. Na naši školu také dojíždějí žáci z hlavního města. Rodiče si již mohou vybrat pro své děti vhodnou základní školu, už neplatí určená spádovost škol. O to více si školy uvědomují velkou zodpovědnost za vzdělání svých žáků, je proto nezbytná komunikace s vnějším prostředím.

2.1 Faktory vnitřní

V posledních letech zaznamenáváme vnitřní změny nejvíce v základním vzdělávání. Základní školy vypracovávají své školní vzdělávací programy, mění se cíl a obsah vzdělávání. Je vyžadována změna stylu výuky, zavádějí se inovativní metody ve vyučovacím procesu. Platí nová pravidla pro hodnocení žáků. Integrují se žáci s vývojovými poruchami chování a učení, žáci tělesně a mentálně postižení, žáci mimořádně nadaní.

Významnou měrou se na klimatu, dobrém jménu a úspěších školy podílejí vedení školy a pedagogický sbor.

2.2 Faktory vnější

Vzhledem k tématu zadané práce se soustředím na zásadní vnější faktory ovlivňující základní školství.

Základní škola je vzdělávací institucí, jejímž posláním je poskytnout určitou úroveň vzdělání. Každá škola pracuje na vymezení očekávaných výsledků tzv. výstupech absolventa základní školy.

Vzrůstá význam výchovné a socializační role školy. Na této roli se v mnohem větší míře začínají podílet **žáci a jejich rodiče**. Z vlastní zkušenosti potvrzují, že do „života a chodu školy“ se velmi významnou měrou zapojují zákonní zástupci nezletilých žáků, obec jako zřizovatel a ostatní sociální partneři. Dochází tak k participaci hlavních účastníků při řízení školy. Tento

trend je vytýčen v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice tzv. Bílé knize a je postupně aktualizován a zaváděn do školské praxe.

Okruhy vnějších faktorů:

Celospolečenské klima ovlivňuje postoj společnosti a veřejnosti ke vzdělávání a vzdělání, zprostředkovaně k samotné škole (vzdělávací instituci) – řediteli, učitelům a žákům.

1. Škola je jednou z nejsledovanějších společenských institucí. Každý občan základní školu absolvoval, a proto se domnívá, že se může fundovaně k problematice školství vyjadřovat, že ji rozumí.
2. Život školy, zvláště vesnické, je determinován mikroklimatem obce. Škola je leckdy na vesnici jediným centrem společenského a kulturního dění.
3. Významným faktorem je počet škol v obci, ve městě. I ve školství si uvědomujeme význam konkurenčního prostředí. Velikost, typ a zaměření školy rozhodují o tom, jakou školu si rodiče pro své dítě zvolí.

3.Školská právní legislativa po roce 1989

Obecně platná legislativa pro činnost základních škol

V České republice po listopadu 1989 došlo ke změně politického a společenského systému. Tato změna se významnou měrou projevila i v oblasti školství.

Legislativní úpravu škol a školských zařízení charakterizuje transformační období, které počíná rokem 1990 a probíhá do současné doby. Je charakteristické demokratizací, širokou autonomií škol a školských zařízení, decentralizací výkonu správy a samosprávy, vstupem soukromého sektoru, finanční decentralizací.

Transformace českého vzdělávacího systému probíhá v etapách.

1.etapa

Legislativní změny byly zahájeny 1.červnem 1990, kdy nabyla platnosti novela č.171/1990 Sb., kterou byl novelizován zákon č.29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol.

V prosinci 1990 byl přijat zákon č.564/1990Sb., o státní správě a samosprávě ve školství.

Vydáním tohoto zákona se vytvořilo odvětvové řízení školské správy a samosprávy.

Vydáním těchto dokumentů došlo k uvolnění centrálně administrativního systému řízení školství.

V roce 1991 byly zřízeny jako střední článek řízení školské úřady.

2.etapa

K 1.lednu 2001 zanikly školské úřady, s nimi skončilo odvětvové řízení školské správy.

Odvětvové řízení bylo nahrazeno modelem MŠMT, krajské úřady (odborné odbory školství, mládeže a tělovýchovy), okresní úřady (referáty školství mládeže a tělovýchovy), školy, předškolní a školská zařízení.

3.etapa

K 1.lednu 2003 zanikají okresní úřady a všechny školy se stávají samostatnými subjekty práva, právními osobami. Především vznikaly příspěvkové organizace, které nahradily organizační složky státu. Tato část reformy podpořila větší autonomii škol.

Nový školský zákon platný s účinností od 1.ledna 2005

Významný přelom v oblasti školství nastal vydáním zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Zákony nabyly účinnosti 1.ledna 2005.

Tyto zákony nahradily zákon č.29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, ve znění pozdějších předpisů a zákon č.564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Díličními etapami reformy veřejné správy došlo v oblasti školství k výrazným změnám. Tato oblast patří k největším, které byly decentralizovány na úroveň nově vzniklých krajů a obcí.

Základní článek veřejné správy v povinném vzdělávání představuje **obec**. Vliv obce na fungování mateřských, základních a základních uměleckých škol je významný. Obecní

zastupitelé se musí zabývat vytvářením podmínek pro zajištění výchovy a vzdělávání v uvedených typech škol.

3.2 Občanská sdružení, rada školy a školská rada v právním řádu České republiky

Občanská sdružení

V roce 1990 byl vydán zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění zákonů č.300/1990 Sb.,č.513/1991 Sb.,č.68/1993 Sb., a č.151/2002 Sb.

Zákon upravuje vznik, existenci, změny a zánik tzv.občanských sdružení. Ve školství tato právní forma právnické osoby byla nejčastěji využívána pro vytváření rodičovských sdružení spolupracujících se školou a podporujících její činnost. Nejvíce bylo a je zastoupeno Sdružení rodičů, žáků a přátel školy. Názvy se nepatrně liší u jednotlivých škol. Tato sdružení pracovala a pracují jako dobrovolná sdružení. Tento typ sdružení existoval i v době školství ČSSR. Po roce 1989 se začaly uplatňovat v těchto sdruženích pozitivní, moderní přístupy, ale mohly přetrvávat i praktiky z doby školství předrevoluční.

Rada školy

Legislativní zakotvení rady školy jako samosprávného orgánu školy konstituoval zákon č.564/1990 Sb.,o státní správě a samosprávě ve školství.

V České republice vznikaly rady školy se samosprávným charakterem nejprve jako nezávislý orgán na základě pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy ČR č.17199/93-20 ze dne 22.července 1993. Rady škol vznikaly na základních školách. Na základě experimentálního období byly rady školy začleněny do novely zákona o státní správě a samosprávě ve školství, která nabyla účinnosti v létě roku 1995. Podle zákona č.139/1995 Sb., kterým se novelizuje a doplňuje zákon ČNR č.564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě a zákon č.29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol tzv.školský zákon – § 2 ve školách mohou vznikat rady školy.

Na podporu ustavení a činnosti rady školy vydalo MŠMT Doporučení č.j.10120/96-20 ze dne 29.ledna 1996. Dokument se skládá ze tří částí. V první části podává nástin možného postupu při zřizování rady školy, návrhu voleb a jmenování jejích členů. Druhá část doporučuje jednací řád rady školy. Třetí část uvádí doporučený vzor zřizovací listiny školy.

Dalším dokumentem, který zmiňuje radu škol je pokyn 20734/1995-21 k působení škol a školských zařízení proti projevům rasismu, netolerance a xenofobie.

Zákon ČNR č.564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství ve znění zákona č.139/1995 Sb., zmiňuje radu školy v ustanoveních § 2, § 3, § 6, § 17 a-h, § 18, § 19.

Rady školy byly nepovinnými orgány místní školské samosprávy. Byly orgány umožňujícím zákonným zástupcům, pracovníkům školy, občanům obce a dalším osobám podílet se na správě školy. Rada školy je zde pojata jako orgán školy s výraznými kontrolními pravomocemi.

Školská rada

Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) stanovil, že od ledna 2006 musí být při všech základních, středních a vyšších odborných školách zřízena školská rada. V přechodném ustanovení § 185 odst.10 zákona č.561/2004 Sb., poskytuje ke zřízení školské rady přechodné období jednoho roku tj. do 31.12.2005, během kterého musí školské rady vzniknout. Do ustanovení školské rady podle tohoto zákona vykonává její funkci rada školy zřízená podle zákona č. 564/1990 Sb. Prostřednictvím školské rady se mohou zákonní zástupci nezletilých žáků, zletilí žáci, pedagogičtí pracovníci školy a zřizovatelé podílet významnou měrou na správě školy.

Shrnutí: Sdružení rodičů, žáků a přátel školy jsou dobrovolné organizace. Rada školy i školská rada, které ustanovily výše uvedené zákony, jsou instituce mající svá práva a povinnosti vyplývající z daných zákonů.

Školská rada – právní vymezení

Zákon č.561/2004 Sb. - přechodné období rok 2005

Právní výklad 1/2005 Sb.,č.j.205566/2005-14

Kompetence v přechodném období podle § 185 odst.10 zákona č.561/2004 Sb.

Na každé základní škole musí být zřízena školská rada. Ustanovení § 185 odst.10 zákona č.561/2004Sb., poskytuje ke zřízení školské rady přechodné období jednoho roku, ode dne nabytí účinnosti – do 31.12.2005.

Do ustanovení školské rady vykonává její funkci rada školy zřízená podle § 17 a, a zákona č.564/1990 Sb. Pokud při škole nebyla zřízena rada školy, nejsou kompetence školské rady uvedené v §168 zákona č.561/2004 Sb. v přechodném období vykonávány.

4. Spolupráce školy, zřizovatele a zákonných zástupců žáků

Obec je podle § 177 školské zákona zřizovatelem základní školy.

Obec vykonává územní samosprávu ve školství. Při zajišťování vzdělávání dbá o soulad rozvoje vzdělávání a školských služeb se zájmy občanů obce.

Zastupitelé obcí by měli být neustále informováni o chodu a výsledcích školy, o aktivitách školy (akademie, výsledky v soutěžích a olympiádách, dny otevřených dveří, jarmark). V součinnosti s vedením školy a pedagogickým sborem se zastupitelé podílejí na vytváření pozitivní image školy v očích veřejnosti. Významným nástrojem je **ustavení školské rady**, kdy zástupci z řad zřizovatele přenesou informace celému zastupitelstvu.

Rodiče (zákonní zástupci žáků) - mají rovněž vymezena svoje práva a povinnosti.

Sociokulturní zázemí rodiny má zásadní vliv na žáky. Současná škola se musí snažit o utváření dobrých vztahů s rodiči a hledat nejrůznější formy spolupráce. Škola musí informovat nejen o prospěchu a chování, jak to bylo zvykem dříve, ale i o nabídce dalších aktivit (zájmové kroužky, projekty, exkurze, školy v přírodě) a získávat tak podporu ze strany rodičů. Podpora rodičů může být morální, ale v současné době je prostor i pro podporu materiální a organizační. Rodiče mají určitá očekávání, je dobré je zjišťovat a nutné zabývat se jimi.

Vedení školy – ředitel školy a zástupci ředitele školy se nemohou zavřít do ředitelny, ale musí chodit mezi pedagogy, neustále s nimi komunikovat. Nestačí jen provozní porady a pedagogické rady, ale i neformální setkání např. při tvorbě školního vzdělávacího programu.

Školní vzdělávací program vychází i z regionu, kde se škola nachází. Je determinován touto skutečností, pedagogové by měli mít zájem o úspěšný rozvoj „své“ školy.

Ředitel, pokud není členem zastupitelstva, by měl zajít na zasedání zastupitelstva obce, zvláště když se jedná o škole např. o rozpočtu základní školy pro další kalendářní rok.

Důležitá je zpětná vazba pro pozitivní vývoj školy, pro vymezení nových tendencí a realizaci vize v konkrétní škole.

Vyzdvihují zodpovědnost ředitele za to, že škola poskytuje vzdělávání a školské služby v souladu se zákonem. Odpovídá za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání a školských služeb, za použití finančních prostředků státního rozpočtu aj.

Současný vzdělávací systém klade důraz na zapojení (**participaci**) hlavních účastníků výchovně vzdělávací soustavy. Jejich účast na utváření hlavních mechanismů vzdělávacího systému (např. podíl při zajišťování školního kurikula) i na jeho fungování a řízení (např. účast ve školské radě). Je nutné tento trend uvádět do „života“ a zařadit jej jako nový prvek do vzdělávacího systému.

Každý nový krok ve školství je nutno realizovat za účasti všech aktérů školního vzdělávání. Zavádění nových trendů do školství si přímo vyžaduje spolupráci školy, zřizovatele a rodičů.

Vzájemná spolupráce a zapojení samosprávy a veřejnosti do řízení školy v době růstu společenského významu vzdělávání jsou nezbytně nutné.

5. Ředitel školy a školská rada podle zákona č.561/2004 Sb.

Část patnáctá

Ředitel školy a školského zařízení a školská rada

Ředitel školy a školského zařízení

§ 164

Ředitel školy a školského zařízení

e/ vytváří podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a pro práci školské rady.

Školská rada

§ 167

4. Ředitel školy zajistí v souladu s volebním řádem řádné uskutečnění voleb do školské rady.

7. Školská rada zasedá nejméně dvakrát ročně, zasedání školské rady svolává její předseda, první zasedání školské rady svolává ředitel školy.

Ředitel školy nebo jím pověřený zástupce je povinen zúčastnit se zasedání školské rady na vyzvání jejího předsedy.

§ 168

2. Ředitel školy je povinen umožnit školské radě přístup k informacím o škole, zejména k dokumentaci školy.

Dodatek: Informace chráněné podle zákona č.101/2000Sb.,o ochraně osobních údajů, poskytne ředitel školy školské radě pouze za podmínek stanovených těmito zvláštními předpisy.

Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím tím není dotčeno.

Do popředí se dostává úsilí o větší zapojení rodičů, zákonných zástupců nezletilých žáků a veřejnosti do činnosti školy. Rodiče mají uzákoněnou možnost podílet se na správě školy.

6. Školská rada podle zákona č.561/2004 Sb. na základních školách

Část patnáctá

Ředitel školy a školského zařízení a školská rada

Školská rada

§ 167

1. Při základních školách se zřizuje školská rada. Školská rada je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy.
2. Školskou radu zřizuje zřizovatel, který zároveň stanoví počet jejích členů a vydá její volební řád. Třetinu členů školské rady jmenuje zřizovatel, třetinu volí zákonní zástupci nezletilých žáků a třetinu volí pedagogičtí pracovníci dané školy.
4. Funkční období členů školské rady je tři roky.
5. Školská rada zasedá nejméně dvakrát ročně, zasedání školské rady svolává její předseda. Školská rada na svém prvním zasedání stanoví svůj jednací řád a zvolí svého předsedu. K přijetí jednacího řádu se vyžaduje schválení nadpoloviční většinou členů školské rady.

§ 168

1. Školská rada

- a/ vyjadřuje se k návrhům školních vzdělávacích programů a k jejich následnému uskutečňování,
 - b/ schvaluje výroční zprávu o činnosti školy,
 - c/ schvaluje školní řád a navrhuje jeho změny,
 - d/ schvaluje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků v základních školách,
 - e/ podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy,
 - f/ projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok, vyjadřuje se k rozboru hospodaření a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření,
 - g/ projednává inspekční zprávy České školní inspekce
 - h/ podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávající státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy.
3. O schválení dokumentů uvedených v odstavci 1 písm.b/ až d/ rozhodne školská rada do 1 měsíce od jejich předložení ředitelem školy. Pokud školská rada tento dokument neschválí, ředitel školy předloží dokument k novému projednávání do 1 měsíce. Opakovaného projednávání se účastní zřizovatel. Není-li dokument schválen ani při opakovaném projednání nebo pokud školská rada neprojednává dokumenty od jejich předložení ředitelem školy, rozhodne o dalším postupu bez zbytečného odkladu zřizovatel.

7. Úvaha na téma rada školy a školská rada

Rada školy podle předcházejícího školského zákona byla fakultativním orgánem, zřizovatel ji mohl zřídit, ale nemusel.

V důsledku decentralizace školství byla dána možnost zástupcům z řad zřizovatele i rodičů více se podílet na správě školy. Domnívám se, že sami představitelé obcí ani rodiče na tuto formu samosprávné demokracie nebyli připraveni. Proto rady škol vznikaly dosti nahodile, nesystematicky. Myslím si, že nejčastěji vznikaly tehdy, když rodiče nebyli s prací školy spokojeni. Na mnohých školách byly rady školy pouze formální záležitosti, byly ustanoveny i proto, že se podílely na odvolání ředitele školy. Fungovaly jako další kontrolní orgán ředitele školy.

Na některých školách jistě splnily i svou hlavní úlohu. Pomáhaly vytvářet dobré jméno a image školy. Přesto převážná většina ředitelů škol obhajuje sdružení rodičů, kde každá třída má zástupce z řad rodičů.

I když v Evropě povinná školská rada není běžnou praxí, přesto v některých zemích pracují orgány, odpovídající naší radě školy. Získaly si významné postavení.

Z vlastní zkušenosti toto tvrzení mohu potvrdit. V roce 2000 jsem navštívila v rámci vzdělávacího programu Sokrates soukromou církevní školu v Belgii určenou pro děti od 2,5 let do 12 let. Pracovala jsem na Projektu rozvoje školy, který je určen pro pedagogy a vedení školy. Vyměňovali jsme si zkušenosti z pedagogické práce, zaujala mne těsnější vazba školy s jejím okolím. Rodiče byli přítomni při vyučování, přiváděli a odváděli své děti i během vyučování. Pomáhali učitelům s vystoupením pro naši delegaci, zúčastnili se i práce na projektech a společných družebních večerů. Pěkná atmosféra, vyzařující klid a pohoda pramenily z faktu, že děti i učitelé jsou ve škole sice déle, ale mají delší přestávky. Kromě dělení dětí podle věku zde hraje velkou roli **volné seskupování dětí tzv. rodinný model**, kdy do jedné třídy jsou zařazeny děti různého věku. Pedagogové nevykonávají dozor, na děti dohlíží služba i z řad rodičů. Jde o jiný školský systém, proto je těžké srovnávat s naším současným školstvím.

Ředitelé škol by měli sledovat model školských rad i za hranicemi. Členové školských orgánů v zahraničí považují za čest, že mohou napomoci lepší organizaci vzdělávací instituce svých dětí a jejímu dalšímu rozkvětu. U nás společenská situace musí dozrát pro předpokládanou činnost školských rad danou zákonem.

V dotazníku odpovídá Mgr. Jan Voda, ředitel Základní školy Roztoky u Prahy, na otázku zda školská rada bude funkční takto: „*Mám zkušenost ze zahraničí, kde školské rady fungují velmi dobře, myslím, že se k tomu také jednou dostaneme, předpokládám tak za 15 – 20 let.*“

Uvědomuji si, že naše společnost se teprve učí demokratickým principům. Politické strany začínají ve svých programech prosazovat tendenci, aby se školství stalo výraznou prioritou demokratického společenského systému. Česká republika je právoplatným členem Evropské unie a všichni občané by si měli začít uvědomovat, že se musíme přizpůsobit prudkému rozvoji ekonomiky, změnám technologie, výroby i trhu. Obrovský rozmach zaznamenávají informační a komunikační technologie, proto je nutné už v nejnižších třídách informatiku vyučovat.

Utváření nové společnosti (společnosti znalostní) mění charakter lidské činnosti ve všech odvětvích. **Vzdělaní lidé jsou nejcennějším bohatstvím společnosti.** Podnikové firmy otázce lidských zdrojů věnují prvořadou pozornost. Podobně by to mělo být i v oblasti vzdělávání, protože **vzdělaní a tvůrčí lidé mohou dát nejmladší generaci základní vklad do dalšího života a chuť dále se vzdělávat.**

8. Komparace vzniku a činnosti školských rad na třech základních školách

Pro porovnání vzniku a činnosti školských rad na základních školách jsem si zvolila **venkovskou základní školu s třemi třídami I.stupně, venkovskou plně organizovanou základní školu s 1. – 9.ročníkem a městskou plně organizovanou základní školu s 1. – 9.ročníkem**. Základní školu v Senohrabech a Základní školu v Říčanech jsem navštívila a hovořila jsem s ředitelkami obou škol. Využila jsem internetových stránek škol a jejich zřizovatelů.

Všechny tři školy se nachází v okrese Praha – východ v rozmezí 15 km².

Charakteristika škol

1. Základní škola a Mateřská škola, Senohraby, okres Praha – východ

Zřizovatel: Obec Senohraby

Počet obyvatel: 920

Příspěvková organizace od 1.1.2003

Počet žáků ve školním roce 2005/2006: 49

Vzdělávací program: Obecná škola

Webové stránky obce: www.senohraby.cz

Webový odkaz na stránkách obce – oddíl škola

E-mail: skola@senohraby.cz

2. Základní škola Velké Popovice, okres Praha – východ

Zřizovatel: Obec Velké Popovice Počet obyvatel: 2004
Obec Velké Popovice zřizuje: Mateřskou školu Velké Popovice
 Základní školu Velké Popovice, okres Praha - východ
 Základní uměleckou školu Velké Popovice

Příspěvková organizace od 1.12.2002

Počet žáků ve školním roce 2005/2006: 284

Vzdělávací program: Základní škola

Webové stránky obce: www.obec-velkepopovice.cz

Webové stránky školy: www.zs.velkepopovice.indos.cz

E-mail: zs.velkepopovice@tiscali.cz

3. Základní škola Říčany, Bezručova 94

Zřizovatel: Město Říčany Počet obyvatel: 11 899

Pod Město Říčany spadají: tři mateřské školy
 I. ZŠ, Masarykovo náměstí 71 - 650 žáků
 II. ZŠ Říčany, Bezručova 94
 ZŠ Nerudova, Nerudova 481 – typ ZŠ praktické
 Speciální ZŠ a speciální MŠ při Olivově dětské léčebně
 ZUŠ Říčany
 Gymnázium Říčany, Komenského náměstí 1/1280
 Masarykovo klasické gymnázium, s.r.o., Táborská 1683
 Pedagogicko-psychologická poradna

Město je zřizovatelem dvou mateřských škol, tří základních škol a základní umělecké školy.

ZŠ Říčany, Bezručova - příspěvková organizace od 1.1.1996

Počet žáků ve školním roce 2005/2006: 696

Vzdělávací program: Národní škola

Webové stránky města: www.ricany.cz

Webové stránky školy: www.2zsricany.cz

E-mail: reditel@2zs.ricany.cz

Ustavení školské rady na třech vybraných školách

Ustavení podle § 185 odst.10 zákona číslo 561/2004 Sb. poskytuje ke zřízení školské rady přechodné období jednoho roku.

Základní škola a mateřská škola, Senohraby

Zastupitelstvo této malé obce zasedá jednou za dva měsíce, proto ředitelka školy iniciovala zřízení školské rady již v prvním čtvrtletí roku 2005. Zastupitelstvo obce na zasedání zastupitelstva 31.3.2005 rozhodlo zřídit školskou radu. Zároveň rozhodlo, že školská rada bude tříčlenná a jmenovalo z obecního zastupitelstva členku školské rady. Přítomná ředitelka školy byla pověřena zajištěním řádného uskutečnění voleb do školské rady z řad zákonných zástupců nezletilých žáků a pedagogů.

Základní škola Velké Popovice, okres Praha – východ

Školská rada ZŠ Velké Popovice byla zřízena 23.2.2005 usnesením zastupitelstva obce. Zastupitelstvo rozhodlo, že rada bude mít devět členů. Starostou obce byly navrženy tři kandidátky do školské rady. Všichni členové zastupitelstva vyslovili souhlas a tři členky školské rady byly jmenovány na tomto zasedání.

Zřizovatel vydal volební řád, ředitelka školy zajistila řádné volby a svolala první zasedání školské rady.

Základní škola Říčany, Bezručova

Na zasedání rady města dne 27.4.2005 bylo rozhodnuto a zaneseno do usnesení, že budou zřízeny školské rady na třech základních školách (ZŠ Masarykovo náměstí, ZŠ Bezručova a ZŠ Nerudova), jejichž zřizovatelem je Město Říčany.

Město Říčany vydalo Volební řád školské rady, který nabyl účinnosti 1.5.2005. V článku 2 volebního řádu bylo určeno, že školská rada bude devítičlenná (výjimka ZŠ Nerudova – 6 členů).

Rada města na svém zasedání 11.5.2005 jmenovala tři zástupce ze svých řad do školské rady na základě seznamu navržených členů, který předložila vedoucí odboru školství pověřené obce Říčany.

V článku 5 Ustavení školské rady ukládá ředitelům základních škol nejpozději do třiceti dnů od vyhlášení výsledků voleb svolat první zasedání školské rady (výjimka doba hlavních prázdnin).

Zřizovatelé základních škol Obec Senohraby, Obec Velké Popovice a Město Říčany zřídili školské rady podle § 167 školského zákona a splnili stanovenou lhůtu danou zákonem.

Po prostudování všech tří volebních řádů konstatuji, že nejvíce propracovaný řád mělo Město Říčany se všemi právními náležitostmi. Je to zřejmě z důvodu, že města mají svého právníka. Volební řád ZŠ Senohraby byl velmi stručný a zaměřil se na počet členů rady a jmenování členky zřizovatele a volbu členů z řad rodičů a učitelek. Velké Popovice měly volební řád, který vyhovoval právním předpisům, byl stručnější, ale odpovídající normě.

Zřizovatelé použili přílohu č.1 k č.j.10 120/96-20 – Doporučený vzor jednacího řádu rady školy. Pro školskou radu vzor jednacího řádu nebyl ministerstvem školství vydán.

8.2 První zasedání školské rady

ZŠ a MŠ Senohraby

První zasedání 30.8.2005 v přípravném týdnu svolala ředitelka školy. Byl schválen jednací řád a zvolena předsedkyně – členka za zřizovatele. Jednací řád odpovídá zákonu.

Jednání bude svoláno předsedkyní nejméně dvakrát ročně. Zasedání školské rady je neveřejné, mohou být přizváni hosté nebo zástupci jiných orgánů a organizací.

Školská rada je usnášeníschopná, jestliže je přítomna nadpoloviční většina členů tzn. dva.

Druhým bodem jednání byl školní vzdělávací program, o jeho přípravě informovala ředitelka školy. Mohl by být realizován již ve školním roce 2006/2007. Dále byly s menšími připomínkami schváleny tyto dokumenty: výroční zpráva o činnosti školy, školní řád a pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání (1.a 2. ročník hodnocen slovně, 3.-5. ročník známkami).

Posledním bodem jednání byla rubrika různé. Školská rada požádá obecní úřad o úklid školního pozemku. Členové školské rady sestaví kritéria pro přijetí žáků do školní družiny (tento úkon není v pravomoci školské rady, ale zřizovatele).

Základní škola Velké Popovice, okres Praha – východ

První zasedání školské rady se uskutečnilo 14.3.2005, jednání svolala ředitelka školy, na samotné jednání nebyla přizvána. Školská rada zvolila předsedu z řad zákonných zástupců

nezletilých žáků a místopředsedu z členů zřizovatele. Byl projednán jednací řád a do deseti dnů mohli členové tento dokument doplnit a připomínkovat.

Na tomto zasedání byl hlavní bod programu dotazníkový průzkum určený všem žákům základní školy od 1. do 9.třídy, rodičům, pedagogům a všem zastupitelům obce. Školská rada si vytyčila jako první úkol zmapovat situaci na základní škole z pohledu všech zúčastněných stran. Předseda školské rady byl pověřen zpracováním dotazníku.

Základní škola Říčany, Bezručova

Jednání školské rady bylo svoláno ředitelkou školy až ve školním roce 2005/2006 na den 12.9.2005. Všech devět členů školské rady bylo přítomno. Byl zvolen předseda a místopředseda školské rady. Členové obdrželi k doplnění a k případnému připomínkování jednací řád školské rady.

Ředitelka školy byla přizvána k jednání a předložila k prostudování základní školní dokumenty:

- výroční zprávu o činnosti za školní rok 2004/2005
- vnitřní řád školy
- klasifikační řád školy
- předběžný návrh rozpočtu na rok 2006

Členové rady byli vyzváni předsedou k důkladnému prostudování předložených materiálů a byl dohodnut termín druhého zasedání školské rady na 5.10.2005. Zároveň všichni odhlasovali, aby paní ředitelka byla přítomna každému jednání.

Shrnutí

Zhodnotím první zasedání školských rad na třech základních školách ve stejném regionu.

Nejvíce se zaměřím na situaci ve své škole, protože ji znám nejpodrobněji.

Malá vesnická škola v Senohrabech je centrem společenského a kulturního dění v celé obci.

Mohu konstatovat, že i noví občané vesnice mají opravdový zájem o chod této školičky rodinného typu a rádi své děti do školy umísťují. Spolupráce rodičů, občanů, zastupitelů obce a pedagogů není formální. Ředitelka školy má velkou podporu všech stran pro svou práci, proto se daří malému kolektivu pedagogů pracovat na školním vzdělávacím programu. Ve škole vládne přátelská a tvůrčí atmosféra.

Ze své vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že podobné příjemné, optimistické prostředí vládne i v malých okolních obcích - v Kostelci u Křížků a v Mirošovicích. Také tyto školy mají velkou podporu svých zřizovatelů nejen morální, ale i finanční.

Rozhodně jsem pro to, aby tyto malé školičky si obce i přes velké potíže udržely.

Školská rada ZŠ Velké Popovice na první schůzce ani netušila, co má být hlavní náplní její činnosti.

Zástupkyně ředitelky je také členkou školské rady, a proto seznámila ostatní s příslušnými paragrafy školského zákona, týkajícími se školské rady.

Školská rada na ZŠ Velké Popovice byla bleskurychle ustanovena, jelikož jí jde především o to, aby mohla školu kontrolovat a kritizovat. Školská rada není pro mě jako ředitelku této školy partnerem, nýbrž oponentem. Domnívám se, že zde jde i o střet zájmů. Předseda školské rady z řad rodičů je manžel učitelky na téže škole.

Na podzim tohoto roku proběhnou volby do obecních zastupitelstev. Je jisté, že výsledky voleb ve velké míře ovlivní chod a život školy a další působení školské rady i vedení školy.

První setkání školské rady v Říčanech bylo naprosto profesionální. Členové rady byli již seznámeni s kompetencemi školské rady. Významnou měrou se podílela na jednání ředitelka školy. Seznámila přítomné se základními dokumenty školy.

Na druhou stranu se domnívám, že není nutné, aby ředitelka školy byla přítomna každému jednání. Může hodně ovlivnit činnost školské rady a zkreslit zdravý nadhled členů na školu. Potom by unikal hlavní smysl činnosti školské rady. Jsem pro více názorů, pro více cest vedoucích k progresivnějšímu vývoji školy. Proto si myslím, že ředitel má být pozván pouze tehdy, aby objasnil a vysvětlil některé své názory a postupy ve své řídicí práci. Se základními školními dokumenty se musí členové školské rady seznámit sami, mají-li je doplňovat a připomínkovat.

Školská rada v Říčanech má všechny členy vysokoškolsky vzdělané, členkou školské rady ZŠ Bezručova je i paní starostka města. V ostatních radách rovněž převažují lidé s vysokoškolským vzděláním.

Na všech sledovaných školách na svém prvním zasedání stanovili členové školské rady svůj jednací řád a zvolili svého předsedu, popř. i místopředsedu.

Jednací řád školské rady na ZŠ Senohraby byl schválen na prvním zasedání dne 30.8.2005, na ZŠ Velké Popovice jednací řád členové schválili 31.5.2005 na druhém zasedání. Na obou školách byl schválen všemi členy. Členové školské rady ZŠ Bezručova dostali do rukou na prvním zasedání vypracovaný jednací řád, který mohli ještě doplňovat a připomínkovat, na druhém jednání také zde byl jednací řád schválen.

První zasedání na sledovaných školách proběhlo nejpozději ve třetím čtvrtletí roku 2005, na programu byl jednací řád a volba předsedy popř. místopředsedy. **Ředitelky škol první zasedání svolaly podle zákona.** Školský zákon porušen nebyl.

8.3 Následující jednání školské rady

Na **Základní škole Senohraby** se další zasedání školské rady dosud neuskutečnilo. Příští jednání je naplánováno podle usnesení ze dne 30.8.2005 na konec března 2006. Ředitelka školy má seznámit školskou radu s dalším pokračováním prací na školním vzdělávacím programu. Zda-li bude vyučováno podle školního vzdělávacího programu již od školního roku 2006/2007, záleží na schválení programu a na získání dotace pro zahájení výuky. Na březnovém zasedání se bude projednávat i rozpočet školy pro rok 2006.

Monika Přibíková, ředitelka MŠ a ZŠ Senohraby: „*Školská rada by měla řediteli pomoci v předávání (prostřednictvím svého zástupce) konkrétních námětů a nápadů od rodičů pro zlepšení činnosti školy. Mnozí rodiče nechtějí se svými připomínkami veřejně vystupovat na třídních schůzkách.*“

ZŠ Velké Popovice

Na druhém zasedání po diskusi a zpracování připomínek byl jednací řád schválen.

Školská rada schválila formu a obsah dotazníků pro pedagogické pracovníky, rodiče, žáky I. a II. stupně, rodiče dětí z mateřské školy, zastupitele a ostatní pracovníky školy.

Distribucí dotazníků byly pověřeny dvě členky z řad pedagogů.

Hlavním bodem třetího zasedání školské rady bylo projednání výsledků dotazníkového průzkumu. Z pohledu ředitelky této školy a ze svých zkušeností, které jsem získala při bakalářském studiu školského managementu, zhodnotím dotazníkové šetření.

Dotazník nebyl standardizován, tudíž kladené otázky a možnosti odpovědí byly neprofesionální, leckdy nedávaly smysl. Žáci prvních tříd dotazník ani nepřečetli, ostatní žáci otázkám neporozuměli a ptali se svých vyučujících, co mají zaškrtnout za odpověď. Dotazník byl sestaven velmi rychle, lidmi ne zcela fundovanými vyjadřovat se ke školským otázkám.

Dotazník vyvolal velkou míru nevole mezi učiteli, na škole panovala velmi nedobrá až napjatá situace. Někteří učitelé, jelikož některé otázky byly osobní, chtěli rozvázat pracovní poměr.

Velkopopovický starosta vyhodnotil dotazníkové šetření zadané školskou radou jako velmi nezdařilé. Mohu říci, že od této doby nebere školskou radu jako svého rovnocenného partnera

(starosta obce je středoškolský profesor, a tak problematika školství je mu blízká). V zápise ze zasedání Školské rady číslo 3/2005 ze dne 23.5.2005 bod 5: Projednání výsledků dotazníkového průzkumu. Závěr: „**Byla projednána podrobná zpráva a analýza výsledků průzkumu. Základní škola celkově je hodnocena pozitivně a k dramatickým odchylkám ve všech dotazovaných oblastech u ní nedochází.**“

Páté zasedání školské rady se konalo 12.1.2006. Na toto zasedání byli přizváni starosta a ředitelka školy. Měli objasnit situaci, kdy při budování obecní knihovny nad školní jídelnou, zateklo do prostor jídelny. Ta byla následně uzavřena a žáci měli zajištěno náhradní stravování v Pivovaru Velké Popovice a.s. Stížnost rodičů směřovala právě k otázce stravování. Jídelna byla dána do provozu po dvou měsících v březnu tohoto roku.

Členové odsouhlasili, že se budou scházet každý měsíc kromě období hlavních prázdnin.

ZŠ Říčany, Bezručova

Druhé a zároveň poslední jednání školské rady ZŠ Bezručova se konalo 5.10.2005. Nejprve byl schválen jednací řád, zasedání školské rady se budou konat čtyřikrát do roka. V případě nutnosti bude svoláno jednání častěji.

Byly schváleny i základní dokumenty výše jmenované s menšími doplňky např. omlouvání žáků elektronickou poštou. Členové rady byli seznámeni ředitelkou školy s pokračováním prací na školním vzdělávacím programu.

Program každého jednání bude vyvěšen pět pracovních dnů předem na webových stránkách školy v odkazu školská rada.

Četnost zasedání školských rad

Školská rada ZŠ Senohraby se bude scházet dvakrát ročně, v případě aktuálního návrhu nebo problému, bude svoláno mimořádné jednání.

Školská rada ZŠ Říčany se bude scházet každé čtvrtletí.

Školská rada ZŠ Velké Popovice desetkrát ročně, kromě dvou měsíců hlavních prázdnin.

Je zástupce ředitele členem školské rady?

Na dvou sledovaných školách byly zástupkyně ředitelek škol zvoleny za pedagogy do školské rady.

Hodnotím tuto volbu kolegů pedagogů kladně, jelikož zástupce ředitele jako vedoucí pracovník má poznatky z oblasti školské legislativy, ekonomické, pracovně právních vztahů, bezpečnosti práce apod. Podílí se významnou měrou na koncepci školy.

Veřejná nebo neveřejná zasedání školských rad ?

Zasedání školské rady na ZŠ Senohraby a ZŠ Říčany jsou podle jednacího řádu neveřejná. V jednacím řádu školské rady ZŠ Velké Popovice je první bod nazván Náměty a připomínky občanů. Projednání tohoto bodu je vždy veřejné. Návrhy, podněty, připomínky, stížnosti mohou občané adresovat školské radě. Školská rada může tyto občany pozvat na celé své jednání nebo pouze na bod týkající se dané problematiky.

Vznesla jsem dotaz na MŠMT, zdali jsou podle zákona zasedání školské rady veřejná nebo neveřejná. V odpovědi jsem se dozvěděla, že záleží na členech školské rady, jaký si sestaví a schválí jednací řád.

V odkazu Školská rada na webových stránkách Základní školy Velké Popovice jsou rodiče a občané přímo vyzváni, aby se zúčastnili zasedání školské rady.

Domnívám se, že zasedání školské rady by měla být neveřejná. Podle školského zákona se proto uskutečnily volby, kde z navržených kandidátů si zákonní zástupci nezletilých žáků a členové pedagogického sboru zvolili ze svých řad zástupce, kteří je budou zastupovat. Na ně se přímo se svými náměty, připomínkami, stížnostmi mohou rodiče i občané obracet.

Na většině oslovených škol jsou zasedání školských rad neveřejná. Členové školské rady budou seznamovat ostatní rodiče a občany na veřejném zasedání nebo o třídních schůzkách. Mnohé obce i města vydávají regionální měsíční zpravodaj a zde jsou otištěny i informace o jednáních školských rad.

Zasedání školských rad mohou být i veřejná, to určuje jednací řád každé základní školy.

Závěr:

Vzhledem ke skutečnosti, že školské rady vyvíjí činnost velmi krátkou dobu, nemohu objektivně zhodnotit kvalitu jejich činnosti a výsledky. Školské rady byly ustaveny podle zákona, scházejí se v předem daných termínech.

Ředitelka malé školy má ve školské radě oporu, jde tam o skutečně vzájemnou spolupráci.

K činnosti školské rady při své škole mám výhrady, poněvadž si neuvědomuje, jaké jsou její kompetence, k čemu se má vyjadřovat. Domnívám se, že většina členů ještě nebyla seznámena se zněním zákona. Smysl činnosti školské rady na naší škole vidím v nepřímé kritice mé osoby. Školská rada při ZŠ Říčany vykonává svou činnost podle paragrafů školského zákona. Zajímá se o prosperitu této velké školy a snaží se jí pomoci. Důvěra ve vedení školy je patrná, ředitelka je pro školskou radu rovnocenným partnerem, na každé zasedání je přizvána. Všechny tři školy mají na webových stránkách školy nebo obce odkaz na školskou radu. Zde můžeme sledovat program dalších setkání a zápis z těchto jednání.

9. Výzkumná část

Ve výzkumné části bakalářské práce jsem se zaměřila na vznik a činnost školských rad na základních školách v celé České republice z pohledu ředitelů škol.

Zvolila jsem formu dotazníku s dvaceti otázkami. V dotazníku jsem formulovala otázky jednoznačně. Většina otázek byla zadána s možností zatržení zvolené odpovědi. V závěru byla dána ředitelům možnost pro vyjádření jejich subjektivního názoru k dané problematice.

Dotazník jsem sestavovala se záměrem, aby jej ředitelé vyplnili maximálně do deseti minut.

Písemné otázky byly podobného rázu jako otázky při rozhovoru s ředitelkami škol v osmé části bakalářské práce.

Rozeslala jsem 110 dotazníků elektronickou poštou. Vrátilo se mi 43 vyplněných dotazníků tj. 39 %. Dotazníky byly určeny náhodně vybraným ředitelům základních škol v celé České republice.

Školské rady pracují poměrně krátkou dobu, proto zde budou převažovat konkrétní faktické údaje. Ředitelé základních škol v současné době nemohou fundovaně hodnotit práci školských rad na své škole z důvodu krátkého časového úseku.

Ve své práci jsem chtěla získat odpovědi na následující otázky:

Budou se školské rady podílet na vytváření nebo zlepšení image a kultury školy?

Budou školské rady aktivně spolupracovat při stanovení koncepce školy a při tvorbě školního vzdělávacího programu?

Nepůjde jen o formální činnost školských rad?

Zpracování a prezentace výsledků dotazníkové části

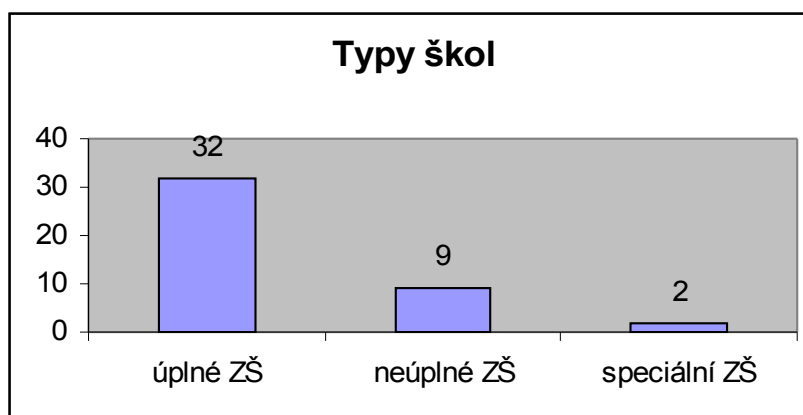
Zřizovatelem základních škol úplných i neúplných je **obec**, město, městská část, zřizovatelem základních škol speciálních je **kraj**.

Ředitelé, kteří vyplnili daný dotazník, vykonávají funkci ředitele v průměru šest let.

Počet žáků škol se pohybuje od 40 žáků v neúplných základních školách do 980 žáků v úplných městských školách.

9.1 Typy dotazovaných základních škol

Počet škol	
Úplné ZŠ	32
Neúplné ZŠ	6
Speciální ZŠ	2

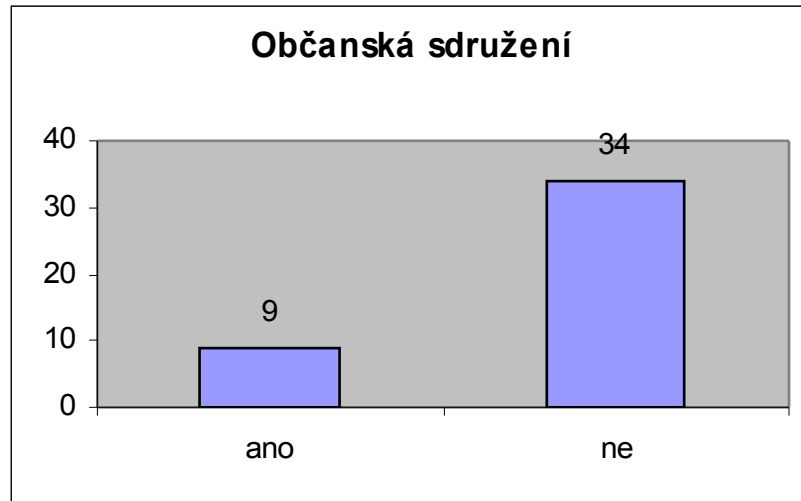

Všechny dotazované školy jsou zapsány ve školském rejstříku MŠMT. Zřizovatelem základních škol je obec a školy vykonávají svou činnost formou příspěvkové organizace. Ve výzkumu nemám ani jednu základní soukromou školu.

Nejvíce jsou zastoupeny úplné základní školy, na druhém místě školy s 1. – 5. ročníkem. Těchto škol je podstatně méně, domnívám se, že malé školy jsou rušeny nebo slučovány. Základní školy, typ speciální jsou ve vzorku pouze dvě. Vzhledem k trendu integrovat žáky se specifickými poruchami chování a učení do základních škol, je vzorek dostačující.

9.2 Občanská sdružení při základních školách

Občanská sdružení	
Ano	9
Ne	24

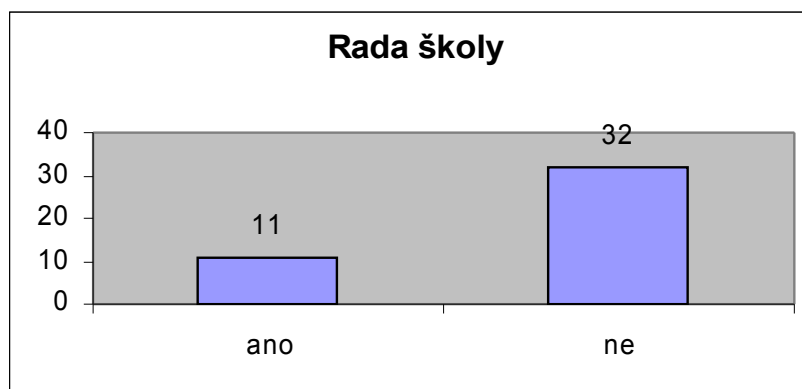

Na základních školách v roce 2006 vykonává činnost nízké procento občanských sdružení. Příčinu spatřuji ve velké pracovní zaneprázdněnosti současných rodičů. Není velký zájem ze strany rodičů pracovat ve sdružení, je to funkce neplacená a přitom zodpovědná. Rodiče se přímo obrazejí na třídní učitele svých dětí. Potřebují-li získat více informací, obrací se na vedení školy.

Příklad: Je-li dítě ze sociálně slabší rodiny, rodiče jdou za vedením školy, chtějí-li získat finanční příspěvek na dopravu na plavecký výcvik, na školu v přírodě, na lyžařský výcvik. Vedení školy vypracuje žádost, rodiče ji podepíší a škola ji s doporučením zašle zřizovateli.

9.3 Rada školy v minulém období

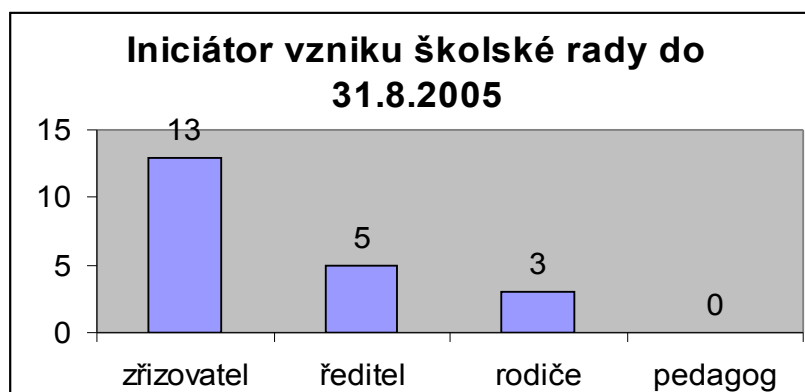
Rada školy	
Ano	11
Ne	32

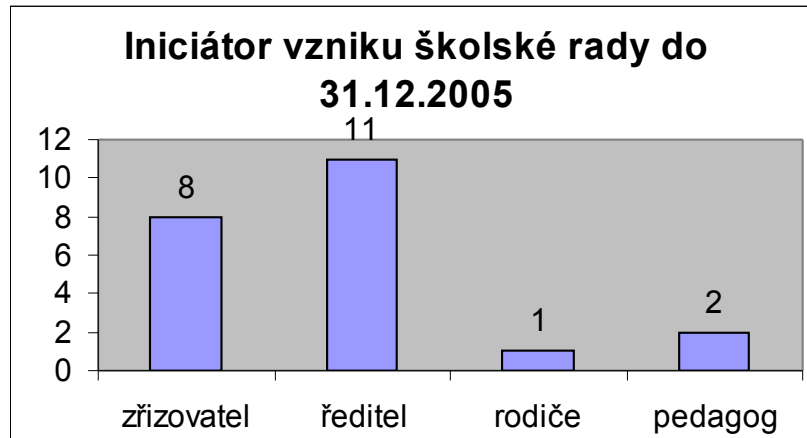
Na 23 školách rady škol nebyly podle předcházejícího školského zákona ustaveny. V kladném případě pracovaly nejvýše tři tříletá funkční období. Rady škol byly přetransformovány na školské rady. Zde se odráží fakt, že není v naší společnosti samozřejmostí, aby docházelo k účinné komunikaci mezi školou a vnějším okolím prostřednictvím rad škol.

9.4 Iniciátor vzniku školské rady

Iniciátor vzniku ŠR do 31.8.2005	
Zřizovatel	13
Ředitel	5
Rodiče	3
Pedagog	0

Iniciátor vzniku ŠR do 31.12.2005	
Zřizoval	8
Ředitel	11
Rodiče	1
Pedagog	2

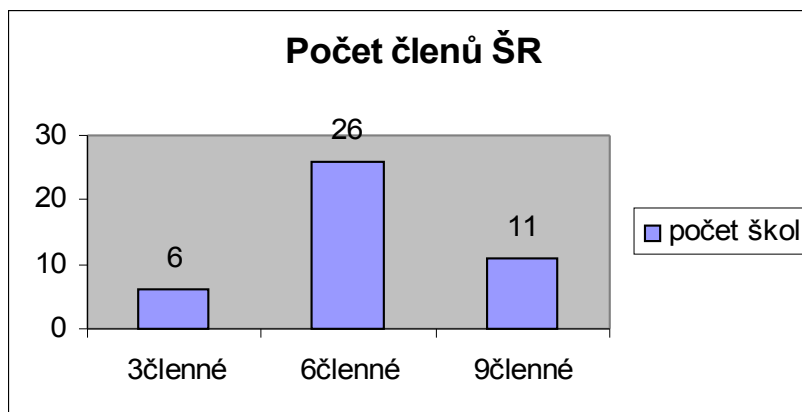
Iniciátorem ustavení školské rady do 31.8.2005 byl na prvním místě zřizovatel, na druhém ředitel školy. Jak samosprávný orgán, tak nejnižší článek správního orgánu byly informovány nebo si sehnaly informace o povinnosti zřídit školskou radu. Téměř žádný impulz nebyl ze strany rodičů, přičítám tuto skutečnost neinformovanosti veřejnosti a také nezájmu ze stran rodičů o dění ve škole. Pedagogům přibyla práce na vytváření školních vzdělávacích programů a velký zájem o to, aby se stali členy školské rady, nebyl. Na menších školách na vesnicích se zúčastnilo voleb kolem 20 % rodičů, ve městech 15 % rodičů.

Do konce roku 2005 se podíleli na vzniku školských rad nejvíce ředitelé škol. Dali impulz ke vzniku rad, protože nechtěli porušit nový školský zákon. Ředitelé se dohodli se zřizovateli. Rodiče ani pedagogové neiniciovali vznik rad.

Společnost si musí uvědomit rostoucí význam vzdělávání a vzdělání, školy musí pracovat na své image. Před vedením škol stojí obrovský úkol, aby se na správě škol podílela ve větší míře veřejnost, aby nešlo jen o formální záležitost. Nebude kladně nebo záporně se jménem školy hodnocen pouze ředitel školy a jeho zástupce popř. zástupci.

9.5 Počet členů školské rady

Počet členů ŠR	
Počet členů	Počet škol
3 členové	6
6 členů	26
9 členů	11

Ve více jak polovině dotazovaných škol pracuje školská rada v šestičlenném složení. Při zpracování vyplněných dotazníků jsem došla k následujícím závěrům. Na neúplných základních školách pracuje školská rada v tříčlenném složení. Má to své opodstatnění, malé školy by neobsadily v případě vyššího počtu členů své zástupce z řad pedagogů. Ředitel školy nesmí být členem školské rady a na těchto typech škol pracují kromě ředitele leckde jen dva další učitelé. Měla by velikost školské rady korespondovat s velikostí školy, při které vzniká? Na tuto otázku odpovídá Vladimír Kavan z odboru koncepce vzdělávací soustavy MŠMT: „*Nikde tento požadavek není formulován, ale připouštím, že by to mělo svoji logiku. Na druhé straně musí zřizovatel odhadnout i své možnosti obsadit všechny školské rady ve své působnosti.*“

Obce ve volebním řádu stanovily převážně šestičlenné školské rady, města stanovila šestičlenné a devítičlenné školské rady ve stejném poměru.

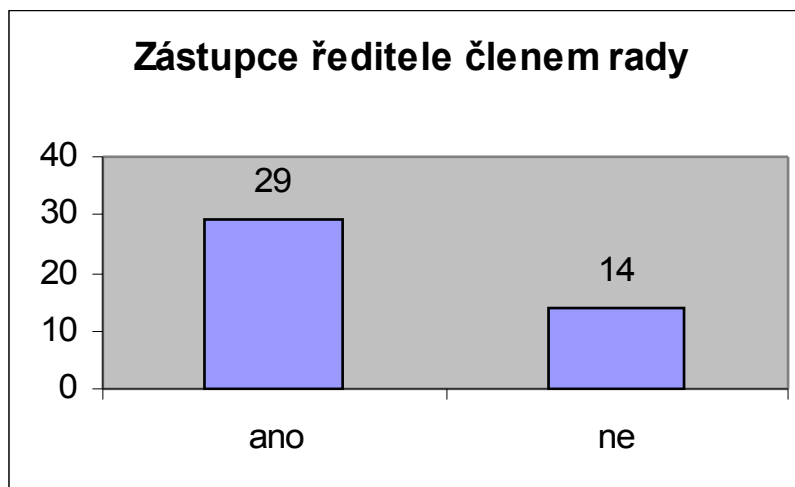
Nepotvrdila se hypotéza, čím vyšší počet žáků školy, tím vyšší počet členů školské rady při škole.

Učitel'ské noviny č.8/2006 s.13

Je zástupce ředitele členem školské rady ?

Zástupce ředitele členem rady

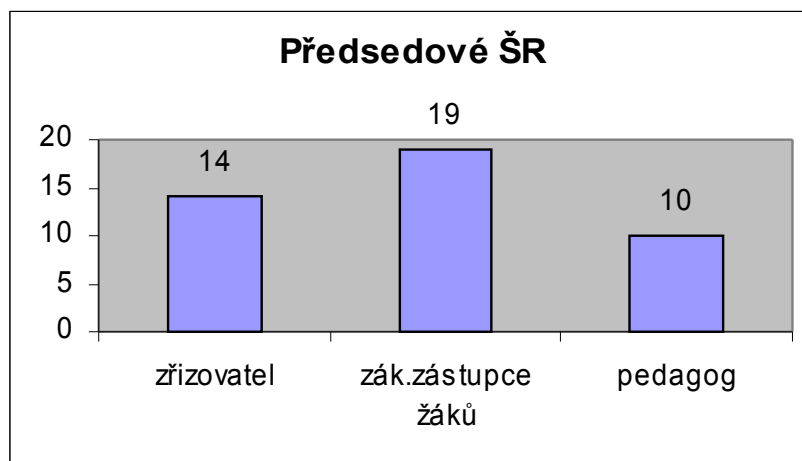
Ano	29
Ne	14

Zástupci ředitelů škol jsou členy školských rad na dvou třetinách škol. Jde o zajímavý výsledek. Z pozice ředitelky školy se přikláním k názoru, že by zástupci ředitelů škol měli být členy rad. Zástupce se podílí na vedení školy a může při zasedání ihned reagovat na četné dotazy ostatních zúčastněných. Školská rada tak přenesla dotazy pro ředitele školy přímo přes jeho zástupce. Cením si i časové úspory. Pedagogové, kteří zastupují školu na jednání, nemohou znát např. ekonomickou problematiku, oblast bezpečnosti práce, personální oblast aj. Na naší škole zástupci zřizovatele i rodičů byli překvapeni, že ve volbách byla zvolena zástupkyně ředitelky. Názor ředitele v této otázce se nebude shodovat s názory zástupců z řad veřejnosti. Je jasné, že zástupce ředitele sdílí názory ředitele a na zasedání školské rady je prosazuje. Při sestavování dotazníku bych nyní tuto otázku rozšířila. Jak je přijata volba zástupců ředitelů ze strany dalších dvou zainteresovaných stran – ze strany zřizovatele a rodičů?

9.7 Předsedové školských rad

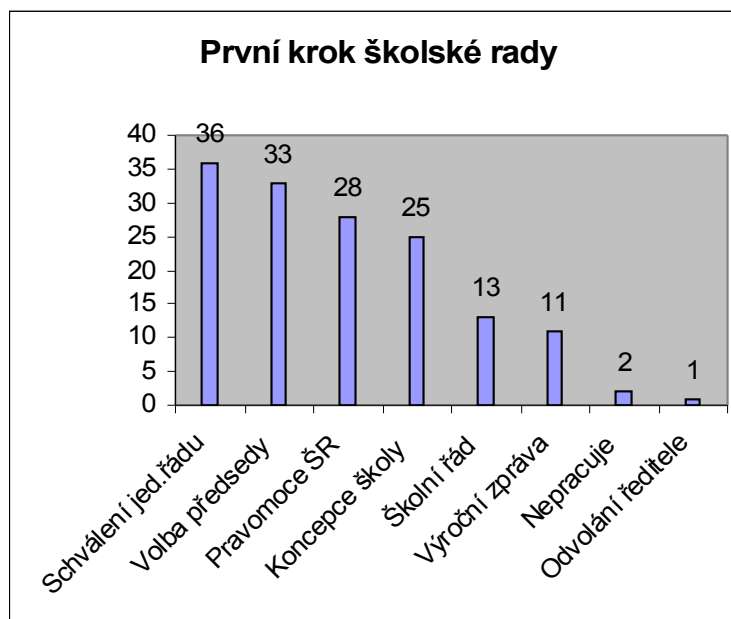
Předsedové ŠR	
Zřizovatel	14
Zák.zást.žáků	19
Pedagog	10

Předsedy školských rad jsou ve 44% zákonní zástupci nezletilých žáků. Je to správný trend, jelikož především rodiče mají mít zájem o úroveň vzdělávání svých dětí. Škola by měla být chápána jako služba, jejími klienty jsou žáci a jejich rodiče. Bohužel, někteří učitelé si tuto skutečnost neuvědomují a svým pojetím negativně ovlivňují klima a postavení školy v očích veřejnosti.

První krok nově ustavených školských rad

První krok nově ustavených ŠR	
Schválení jednacího řádu	36
Volba předsedy	33
Seznámení s pravomocemi ŠR	28
Koncepce školy	25
Školní řád	13
Výroční zpráva	11
Nezačala pracovat	2
Odvolání ředitele	1

Školské rady vycházely ze školského zákona a prvním krokem bylo připomínkování a následně schválení jednacího řádu, zároveň byl zvolen předseda popř. místopředseda.

Členové školských rad se seznamovali s kompetencemi rady podle školského zákona.

25 školských rad se zajímalo o koncepci a strategii základní školy.

Školní řád se posuzoval na třinácti dotazovaných školách, výroční zpráva na jedenácti školách.

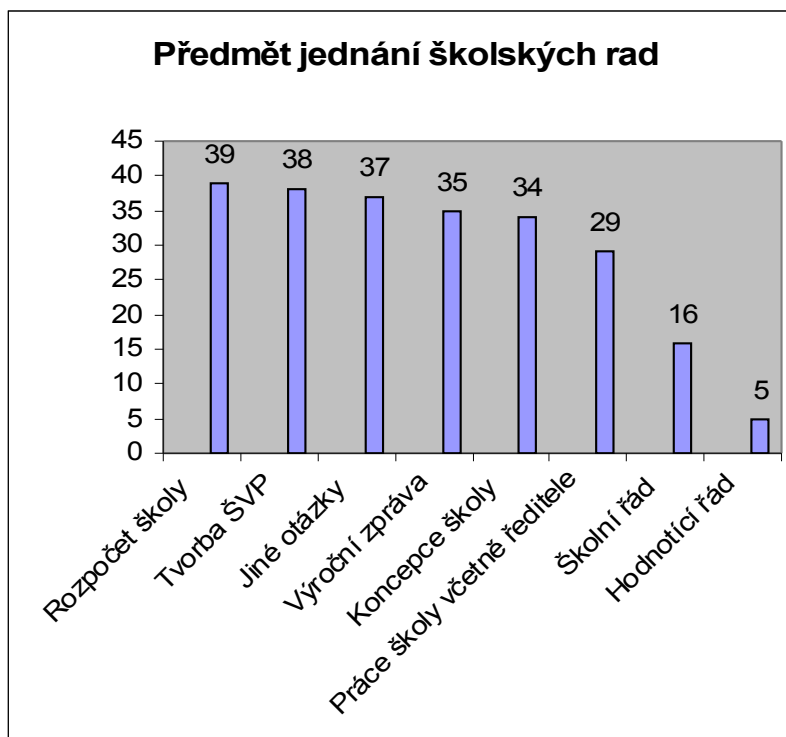
Na jedné úplné základní škole bylo předmětem prvního jednání odvolání stávajícího ředitele.

Ředitel byl ve funkci dva roky. Školská rada nemůže odvolat ředitele školy, ale dává podnět k odvolání zřizovateli. Důvod pro odvolání v dotazníku nebyl uveden. Rada města návrh na odvolání ředitele přijala, protože na školu je vypsán konkurz. Text vyhlášení konkurzu na ředitele pro tuto školu je publikován v Učitelských novinách.

Na dvou školách dosud školská rada nepracuje, ačkoliv byla zřízena.

Předmět jednání školských rad

Předmět jednání ŠR	
Rozpočet školy	39
Tvorba ŠVP	38
Jiné otázky	37
Výroční zpráva	35
Koncepce školy	34
Práce školy včetně ředitele	29
Školní řád	16
Hodnotící řád	5

Předmětem dosavadních jednání školských rad na většině škol je otázka ekonomická, rozpočet školy pro rok 2006. Zvláště se zajímají o doplňkovou činnost na školách.

Druhé místo zaujímá tvorba školního vzdělávacího programu, školská rada by měla být seznámena se vznikem tohoto nového dokumentu a podílet se na jeho tvorbě. Odrazí se v něm ve velké míře regionální prvky.

Jasná koncepce školy a její důkladné zdůvodnění je jedním z hlavních námětů jednání. Souvisí zároveň s výroční zprávou o činnosti, o kterou se mohou členové při jednání opřít a z ní vyjít pro stanovení dílčích cílů a úkolů pro další období.

Značnou část jednání na mnoha školách zabírá oblast personální, především obsazení pedagogickými pracovníky. Rodiče se zajímají o odbornou a pedagogickou způsobilost vyučujících. Nejčastější připomínky se týkají nedostatečné kvalifikace pedagogů. Hodnotí jednotlivé vyučující a vedení školy. Na vesnici má učitel i ředitel ztíženou pozici tím, že je hodnocen nejen po stránce profesní, ale i lidské (model jeho rodiny).

Rodiče připomínají příliš striktní školní řády, poukazují na opomíjení práv žáků.

Překvapilo mne, že se minimálně vyskytují připomínky k pravidlům hodnocení žáků. Je to zřejmě proto, že na většině základních škol se využívá forem slovního hodnocení a kombinovaného hodnocení. Rodiče se ztotožňují s tímto způsobem klasifikace. Je to správné. Jak ředitelé získávají zpětnou vazbu na zasedání rad? Jsou písemně požádáni předsedou školské rady o zodpovězení dotazů a zároveň pozváni jako hosté na další zasedání. Kde jsou zasedání

dvakrát ročně, řešené problémy už nebudou aktuální. Naprostá většina ředitelů hodnotí jednání školských rad zatím jako naprosto formální.

9.10 Zasedání školských rad

34 ředitelů tj. 79 % všech dotazovaných ředitelů odpovědělo, že zasedání školské rady dvakrát ročně nebude funkční. Bylo by čistě formální, proto jednotlivé školské rady volí jim vyhovující četnost jednání. Někteří respondenti odpověděli, že neúčinnější bude setkání každé čtvrtletí.

Pomoc školské rady řediteli školy

Odpovědi ředitelů škol jsem shrnula a rozčlenila do čtyř skupin. Všechny považuji za stejně důležité a souhlasím s nimi.

a/ Konzultace závažných koncepčních rozhodnutí a školního vzdělávacího programu. Podíl na vytváření image školy. Podpora školy ve všech oblastech, společné hledání zdrojů. Dosažení zvýšeného zájmu o školskou problematiku. Na těchto bodech se mají podílet všechny zúčastněné strany.

b/ Zlepšení spolupráce se zřizovatelem, více jej začlenit do školské problematiky.

Zastupitelstvo obce nebo města musí požadovat od ředitele školy náležitou kvalitu výuky a výchovy. Silná vazba školy a obce podporovaná rodičovskou veřejností – to je ideál, k němuž bychom se měli přibližovat .(Příručka člena zastupitelstva obce, Matra 2002)

c/ Pomoc při působení na rodičovskou veřejnost, získávání rodičů v pozitivním smyslu pro školu.

d/ Naskýtá se využití přímé vazby (forma dialogu) mezi zřizovatelem a rodiči. Škola zde nefiguruje ve formě zprostředkovatele.

Školská rada by měla pomáhat i v prezentaci školy na veřejnosti (tisk, média).

Měla by zvýšit zájem o veškerou školskou problematiku v obci, nejen o školy základní, ale i mateřské a základní umělecké školy.

Informace o školských radách - webové stránky škol

62 % respondentů, tj. 27 škol, uvedlo, že školská rada má svůj odkaz na webových stránkách školy.

Dotazované školy prezentují své kurikulum na webových stránkách škol nebo obcí (jejich zřizovatelů). Rodiče a veřejnost se tak dozví o koncepci školy, o tvorbě školního vzdělávacího programu, o plánovaných akcích, o činnosti školy. Veřejnost i rodiče začínají ve větší míře využívat elektronické komunikace.

Poznámka: Tato forma komunikace při řešení závažných problémů nemůže nahradit osobní komunikaci.

Závěr:

Účinná komunikace

Partneři ve školské radě se teprve učí účinně komunikovat. Vzájemně by se měli respektovat a přijímat i názory druhých. Neustále musí mít na paměti hlavní poslání školské rady – podílení se na správě školní instituce. Každý člen by měl zodpovědně přistupovat k práci ve školské radě. Nemělo by jít o záležitost čistě formální, či dokonce o vyřizování osobních účtů a pomluvy. Ředitel školy, kterému není školská rada nápomocná, má nelehkou pozici při obhájení své práce. Z tohoto důvodu je důležitý kvalifikovaný náhled i z okolí. Škola je věc veřejná, a proto je dobře, že zákon dovoluje, aby se na správě školy podíleli i ostatní. V současnosti je realizováno úsilí o větší autonomii škol, k tomuto trendu přispívá funkční školská rada.

Na malých venkovských neúplných školách je školská rada rovnocenným partnerem pro vedení školy.

Města jsou v určité anonymitě. Školská rada se bude důsledně řídit pravidly vymezenými zákonem. Zasedání jsou neveřejná, členové zpracují podněty a stížnosti z řad rodičů, občanů a výsledné rozhodnutí zveřejní v písemné podobě. Zamezí se tak pomluvám, nepravdám a zkresleným skutečnostem.

Funkční školská rada

Funkční školská rada ustanovená podle nového školského zákona by měla být škole prospěšná. Ve školské radě by měli být zastoupeni lidé, kteří mají o prosperitu dané školy zájem. Jsou nápomocni uskutečňovat vytčenou vizi, připravovat a realizovat školní vzdělávací program, podílet se na ekonomickém chodu školy, na prezentaci školy.

Záleží na složení školských rad, volba zástupců do školských rad je základem pro další činnost. Je to o lidech, kde zájem nebude, dvakrát se sejdou k projednání povinných dokumentů a tím to skončí, říká Radomír Kouba, vedoucí odboru školství města Tábora.

(Učitelské noviny č.8/ 2006, s.13 – 16)

Většina ředitelů škol se v této otázce shoduje. Vidí zde i nebezpečí. Školská rada má velké pravomoci a ze zákona žádnou vymezenou zodpovědnost. Může proto i destruktivně fungovat proti modelu a vizi školy, zajímavému školnímu vzdělávacímu programu, způsobu hodnocení.

Vladimír Kavan z odboru koncepce vzdělávací soustavy a dalšího vzdělávání MŠMT: „...až další měsíce a roky ukážou, na kolika školách budou povinné školské rady vyvíjet smysluplnou činnost. Školský zákon o odpovědnosti školské rady nemluví. Podle mého je to odpovědnost zejména v morální rovině.“ (Učitelství č.8/2006, s.13-16)

Spolupráce školské rady a ředitele

Školská rada by měla být řediteli nápomocna a naopak. Ředitel školy může školskou radu požádat o pomoc. V současné době je nejaktuálnější tvorba a zavádění školních vzdělávacích programů do praxe, a proto by hlavním opěrným bodem jednání školské rady měl být právě školní vzdělávací program. Jde o zásadní změnu týkající se základního školství, jež se začne povinně na všech školách realizovat v 1. a 6. ročníku ve školním roce 2007/2008. Rodiče by měli být předem seznámeni s principy školního vzdělávacího programu prostřednictvím školské rady formou přednášek a seminářů.

Bude záviset na každé školské radě a na lidech, kteří ji budou tvořit. Jednotliví zástupci ovlivní do velké míry činnost školských rad. Všichni by měli mít zájem na tom, aby toto ovlivňování se uskutečňovalo v pozitivním duchu pro zdárný rozvoj každé školy.

Další rozvoj školství

Politické strany ve svých volebních tezích na prvních místech udávají rozvoj školství všech stupňů. Domnívám se, že právě školské rady budou nápomocny konkrétním školám. Možnosti podílet se na správě škol dané zákonem by mělo být účinně využito.

Došlo k autonomii škol, byl vydán nový školský zákon, připravují se vzdělávací programy. Školství se posunulo zas o krok dopředu. Věřím, že vize účinné a konstruktivní spolupráce veřejnosti, rodičů, žáků, pedagogů a vedení škol bude v horizontu 10 – 15 let dosaženo v naší zemi ku prospěchu všech občanů. Program celoživotního vzdělávání vejde v obecnou platnost a kvalitní základní školství je tím prvním impulzem.

Seznam použité literatury

- Bílá kniha: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. Praha, MŠMT, 2001.
- FISCHER, W.A., SHRATZ, M. *Vedení a rozvoj školy*. Brno, Paido 1997.
- GOLD, A.: *Řízení současné školy: o práci učitelů na střední úrovni řízení*. Žďár nad Sázavou, Fakta, 1998.
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky 2002.
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky 2005.
- HARBO, T.: *Humanizace vzdělání a současné teorie kurikula*. Pedagogika, XLI, 1991, č.3, s.247 – 255.
- HUSNÍK, P.: *Školská rada – vnucená příležitost*. Učitelské noviny, 2006, č.8, s.13-16.
- JEŽKOVÁ, V., WALTEROVÁ, E.: *Vzdělávání v zemích Evropské unie*. PedF UK, Praha 1997.
- KAVAN, V.: *Funkce, povinnosti a pravomoc rady školy*. Škola a právo, RAABE, 1996.
- Listina základních práv a svobod*. Usnesení předsednictva ČNR č.2/1993 Sb.
- PALEČKOVÁ, J.: PISA – mezinárodní srovnávací výzkum OECD. In: *Poslední desetiletí v českém a zahraničním pedagogickém výzkumu*. Sborník. Hradec Králové, ČAPV a VŠP 1999.
- Pohled do zákulisí školské rady* < <http://www.iHNed.cz> > Vzdělávání, 4.8.2005
- PRŮCHA, J.: *Moderní pedagogika*. Portál, Praha 1997.
- Příručka člena zastupitelstva obce*, MATRA, Praha 2002.
- Škola a právo: právní předpisy v praxi ředitele školy. Praha, RAABE, 2005.
- ŠTIKOVÁ, M.: *Vzdělávací systém a působnost obce v podmínkách nového školského zákona*. Vedení školy v praxi. 12. aktualizace, Praha, RAABE, 2005.
- ŠTECH, S.: *Vývoj poznatků o vztahu rodiny a školy*. Čs. psychologie, 41, s.487-502, 1997.
- Úmluva o právech dítěte, č.104/1991 Sb.
- Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon č.128/2000 Sb., o obcích
- Zelená kniha: *Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy, České vzdělání a Evropa: strategie rozvoje lidských zdrojů při vstupu do Evropy*, 1999.

Odborná periodika

Kritické listy
Moderní vyučování
Paidagogos
Učitelské noviny

Elektronické prameny

www.ceskaskola.cz
www.iHNed.cz
www.skolaonline.cz
www.skoly.cz
www.skoly.info.cz